

V Chorvatsku můžete

Sasanka koňská

Je běžné k vidění na pobřeží, při odlivu vypadá jako červený bochánek – žije ve vodě, ale přežije i na souši, to je však stále zatažená. Svými chapadly kořist omráčí a pak ji spolkne. Pro člověka není nebezpečná.

Ostranka

Věděli jste, že je zdrojem purpuru? Jenže na jeden gram takové vzácnosti je potřeba osm tisíc ostranek. K vidění je spíše v mělčinách.

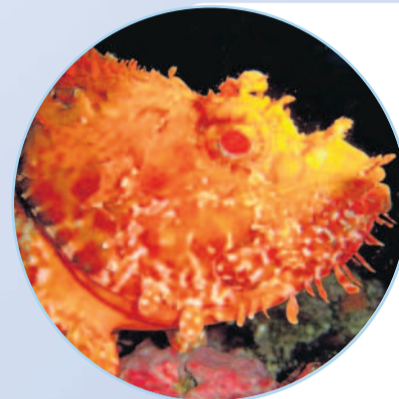
Kreveta prosvítavá

Budete mít štěstí, když ji potkáte. Nejčastěji je vidět v odlivových jezírkách. Je téměř průhledná, takže dokonale splývá s okolím. Zajímavé je, že když k ní opatrně natáhnete ruku, tak vám ji jemně očistí.

Hvězdice vzácná

Jde o známou hvězdicu s pěti pravidelnými a oblými rameny. Pokud najdete hvězdicu s více rameny, jde o unikátní kousek. Žije na zastíněných místech dna, obvykle na pevném nebo řasami porostlém podkladě. Loví drobnější bezobratlé živočichy. Ačkoli dostala z jakéhosi neznámého důvodu jméno vzácná, ve Středomoří je to jeden z nejběžnějších druhů hvězdic. Lidmi je bohužel často zabijena a pak prodávána sušená jako suvenýr.

Ropušnice

Je to nenápadná ryba, jež splývá s okolím. Měří 10–40 cm. Člověk se o ni může ošklivě poranit, pokud na ni šlápně v domnění, že je to kámen. Při soumraku a v ranních hodinách se často přesouvá ke břehu na písčité dno pláží. Jedové trny má v hřbetní ploutvi, na hlavě a částečně na prsních ploutvích. V místě poranění se objeví otok, bolest trvá několik dní až týdnů. Postižené místo se musí dát do horké vody na 40 minut. Často bývá na jídelním lístku, ale musí se správně připravit!

Na koho si dát v Jadranu pozor? Vyloučeno není ani setkání se žralokem, větší potíže vám však způsobí měchýřovka či nereidka.

Víte, že ve Středomořním moři žijí živočichové, kteří vám mohou způsobit nepříjemné poranění? Můžete tu dokonce potkat i obávaného **žraloka bílého**. Někteří vědci dokonce věří, že Středomořní moře slouží samicím k porodu a výchově mláďat. „V Sicilském kanálu byly zaznamenány těhotné samice a novorozenci jako na jediném místě celého Atlantiku. Žraločí útoků bylo však velmi málo – 31 potvrzených napadení za posledních 200 let. A to většinou bez úmrtí napadeného. Od roku 1979 byl žralok bílý spatřen celkem 38krát, z toho na počátku 90. let hned 15krát,“ vypočítává bioložka Martina Balzarová. „V roce 2000 způsobila jeho typická ploutev vykukující nad hladinu pořádnou paniku poblíž letoviska Poreč.“

Jadran má i další nebezpečné obyvatele. Například taková **méchýřovka portugalská** má ročně na svědomí mnoho úmrtí. Vznáší se na hladině se svými vlákny, někdy až 10 metrů dlouhými, a je téměř průhledná, takže není ve vodě vi-

dět. Vlákna jsou extrémně nebezpečná, obsahují žahavé buňky, které způsobují zvětšování lymfatických uzlin, bolest, problémy s dýcháním a zástavu srdce. Úmrtnost je v některých oblastech téměř sto procentní. Místo musíte omývat slanou mořskou vodou a pak polévat horkou vodou, než přijede lékař. Vyskytuje se v severním Atlantiku, ale občas se dostává i do Středomořního moře.

Podobné nepříjemnosti způsobuje také **méchýřovka Edwardsova**, kterých je na Jadranu podstatně více. Rovněž je špatně vidět a při dotyku může vyvolat palčivou bolest.

Na Jadranu lze potkat také **parejnoka** – jde o neškodné zvíře, ale v sebeobraně může způsobit nepříjemné poranění. Je totiž schopný vytvořit náboj o síle 220 V, který u člověka vyvolá šok.

Hydromedúzka pérovitá je zhruba 20 cm velký živočich, který se vyskytuje zejména u ústí do jeskyní a na stinných místech. „Když se jí člověk dotkne, ucítí bolest. Na postižených místech se objeví zarud-

nutí, pupínky a puchýře. Efekt lze zmírnit omýváním postiženého místa slanou mořskou vodou,“ radí Martina Balzarová.

Pozor také na **nereidku** – je to dravý noční červ. Nejenže vás může ošklivě poranit kusadly, ale nebezpečné jsou i její ostny na hřbetě, které ji chrání. Tělo je článkované a červeně zbarvené, ostny jsou bílé, tenké a lámou se. Snadno proniknou lidskou kůží, vyvolají palčivou bolest a zarudnutí.

Kateřina Hovorková

Muréna obecná

Vypadá jako had, někdy i metr a půl dlouhý. Nebezpečná není, pokud ji však člověk provokuje, může v ohrožení i ošklivě pokousat. Tělo má hnědou nebo tmavě šedou barvu, díky tomu je dobře maskovaná a v okolních skalách, kde většinou žije, je špatně vidět. Obývá převážně hloubky od 15 do 50 metrů. Muréna se živí menšími živočichy – korýši, rybami či sépiemi, jež loví částečně schovaná ve skalnatých dutinách. Na jejím mase si moc nepochutnáte, protože její krev je jedovatá, přesto se dá koupit. Její kůže se občas používá pro výrobu kožených předmětů.

Potápěčů na Jadranu ubývá

Potápěčskou idylu v Chorvatsku trochu narušují nejrůznější omezení, zákazy a příkazy úřadů. Proto se také mnoho sportovních potápěčů z Jadranu přesunulo jinam.

„Chorvatům se podařilo v posledních letech kombinací úřední buzerace, nekvalitní infrastruktury a předražených služeb přimět potápěče, aby se rozhlédli jinde. A zjistili, že týden na lodi v Chorvatsku přijde jen o málo levněji než týden na lodi v Egyptě, přičemž kvalitu potápění nelze srovnávat. Kdo má rád Středomořní moře, zjistil, že v Itálii to vyjde stejně draho, nikdo neobtěžuje a vše funguje. A milovníci vraků přišli na to, že je dobré jet do Polska, kde je jich ještě víc a zajímavějších,“ vysvětluje potápěč Tomáš Sládek.

Ještě loni musel v Chorvatsku každý zaplatit 100 kun, jen aby se mohl potopit pod hladinu u potápěčských center. Tento poplatek Chorvaté zrušili, dál se však musí každý ponor zapisovat do papírů. Také stále platí poplatek 2 400 kun ročně za individuální potápění, tedy bez dozoru lidí z akreditovaných center. A určitá pravidla platí i u šnorchlování.

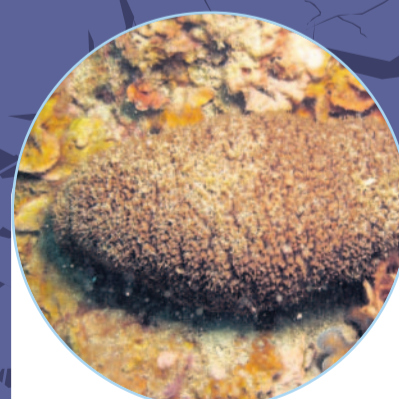
„Šnorchlovat lze v místech, kde to není zakázané, třeba v přístavech, průplavech či v plavebních dráhách. A v případě, že nejde o šnorchlování na pláži nebo na útesu, musí být potápěč vybaven potápěčskou bojkou,“ upozorňuje Rostislav Rudolf z českého potápěčského centra Deep Sea na chorvatském poloostrově Zabrače.

Pokles zájmu o potápění v Chor-

vatsku se dotkl právě potápěčských základen. Těch českých je tam do deseti, chorvatských je kolem stovky.

„Počet zájemců o kurzy potápění klesl minimálně o 50 procent. Také proto, že mladí lidé dnes celkově málo sportují,“ vysvětluje Rudolf.

Základny nabízejí kromě klasických služeb pro potápěče i servis techniky, výlety lodí, ubytování, ale hlavně zkušené ponory pro nepotápěče. Ty mohou být zpestřením vaší dovolené – po instruktáži si vyzkoušíte ponor s bombou na zádech do zhruba deseti metrů. Cena takového zážitku je kolem 1 500 korun. Pokud se rozhodnete pokračovat v potápěčské kvalifikaci, většinou se vám tato částka nepočítá. (kah)

Sumýši

Vypadají jako válečky na mořském dně, ale člověka mohou ohrozit. Některé druhy sumýšů používají na svou obranu důmyslné strategie – na útočníka vystřelí jedovatá lepkavá vlákna, jež okamžitě ztuhnou. Mohou způsobit těžké alergické reakce. Druhým způsobem, jak se sumýši brání, je vyvrhnutí jejich vnitřnosti – což také není příjemné a při styku s kůží opět může dojít k nepříjemné alergické reakci.

pod vodou vidět vzácného korála

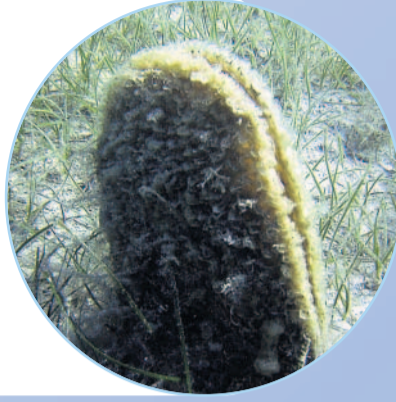

Humr evropský

Patří mezi největší koryše, mívá běžně kolem půl metru. Hodně se podobá našemu rakovi. Dožívá se až sta let. Humr má deset noh a na prvním páru má velká klepeta – pravé klepeto bývá zpravidla silnější s kuželovitými zuby, které slouží jako louskáček k drčení tvrdé kořisti, zvláště lastur. Levé klepeto je štíhlejší a má na obou čelistech úzké ostří. Tím jako nůžkami ustříhuje humr kusy z větší kořisti. Žije na skalnatých březích, ale lze ho najít i v hloubkách do 100 metrů. Humři se loví kvůli dobrému masu. Musí se s nimi však zacházet opatrně, protože mohutnými klepety snadno zraní rybáře, kupujícího i kuchaře.

Kyjovka šupinatá

Je velmi vzácná, jde o chráněný druh, už jich moc není. Vyskytuje se v mělčinách, maximálně v hloubce do 30 metrů.

Krabi

Na Jadranu je jich spousta – krabi poustevníčci, krabi pavoučí, polokrabi ostnití nebo krabi vlnití. Ti jsou zajímaví na pohled – mají totiž hodně chlupatá, růžová, „nalakovaná“ klepeta a nosí si houbu na zádech jako kamufláž. K vidění jsou na mělčinách, často v jeskyních.

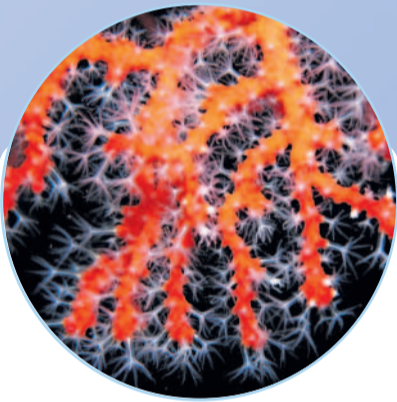
Mořský koník

Jde o vzácný druh. Můžete ho vidět v hloubce zhruba 5–15 metrů, jak stojí u dna bez pohybu a chápavým ocasem se drží za řasu či rostlinu mělčiny. Na povrchu těla konika je kožní kostra, která má zhruba 50 kostěných destiček. Na hřbetě a na hlavě jsou trnité výrůstky. Oči se mohou pohybovat navzájem nezávisle. Na konci rypce jsou drobná ústa. Je zelený nebo hnědý.

Chobotnice pobřežní

Může mít i tři metry a vážit kolem 25 kg. I takovou „obryni“ už u Jadranu viděli. Je možné ji najít jak na mělčinách, tak v hloubce. Chobotnice se stejně jako ostatní hlavonožci dožívá nejvýše dvou let. Jejich kořisti jsou krabi a větší raci, smlsne si i na rybách. Kořist usmrtí jedem a potom ji vysaje.

Korál červený

Každý potápěč ho chce vidět. Nejčastěji je v hloubkách 30 až 40 metrů. Přestože na první pohled vypadá jako krásná rostlina, jde o představitele mořské fauny. Na rozdíl od ostatních žahavců má korál pevnou vápenitou kostru. Někdy vznikají kolonie a později rozsáhlé korálové útesy, které modelují pobřeží a dna moří. Koráli jsou vzácní a používají se k výrobě šperků.

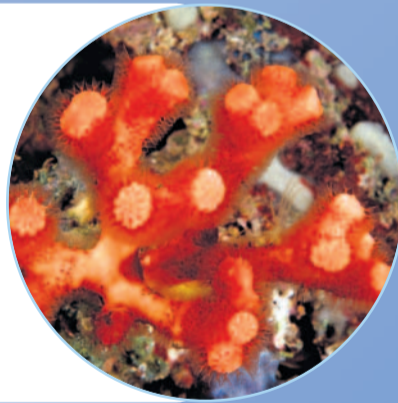

Červnatec severní

Je krásný žahavec mořského dna, endemit Středozemního moře. Žije v hloubkách od 1 do 40 metrů, je možné na něj narazit v podmořských jeskyních a nemusíte se ho bát.

Mechovka korálovitá

Je velmi častý obyvatel Jadranu, kterého si lidé pletou s korálem červeným – ten je ovšem více větvený, jeho konce se zužují, polypy jsou bílé. Navíc schránka mechovky je hodně dírkatá – na rozdíl od korálu.

Langusta evropská

Je možné ji najít v hloubkách kolem 20 metrů na stěnách a pod převisy a v puklinách. Nepřehlédnete ji, je velká, někdy může mít i deset kilogramů. Loví v noci, živí se zvláště mlži a ostnokožci, které rozbíjí drápy předních nohou. Když se po dně vydá na cestu, vydává zvláštní vrzavý zvuk třením destičky nejspodnějšího pohyblivého článku vnějších tykadel o sousední nepohyblivý článek.

Rypohlavec zelený

Je to živočich, který se na mořském dně a na mělčinách schovává ve škvírách a mezi kameny. Aktivní je převážně v noci, kdy je možné vidět na dně pohybující se dlouhý, tenký „chobot“. Hledá potravu, a když ji najde, obalí ji slizem a pošle chobotem k ústnímu otvoru. Pokud ho zahlédnete, zcela jistě půjde o samici, protože sameček žije uvnitř samice. U tohoto rodu není předem jasné, zda larva bude samec, nebo samice. Záleží na tom, jestli larva potká samici, v takovém případě se stane samcem a „uvelebí se“ v samici. Pokud ji nepotká, stane se samičí.

Sépie obecná

Tráví den zahrabaná pěkně v písku na dně, aktivní začne být navečer, kdy se vydává na lov. Čihá obvykle na menší ryby. Pomalu k nim pluje pomocí vlnitého pohybu, a když je dostatečně blízko, vymrští ze svých kapes lapací ramena a obět jimi uchopí. Usmrtí ji pomocí ostrých čelistí a ochromujících sekretů. Sépie může být až 30 cm dlouhá a dokáže rychle měnit barvu, a to jak podle prostředí, tak podle své nálady. Je možné ji najít vyplavenou na pobřeží jako sépiovou kost.